

Dr. Ing. Zdeněk Chromý

„Seznamte se, prosím...“

Zavíječ *Euzophera semifuneralis* – riziko pro ovocné a okrasné dřeviny

Zavíječ *Euzophera semifuneralis* pochází ze Severní Ameriky a vyskytuje se ve většině ovocnářských oblastí od jižní Kanady po severní Mexiko. Několikrát byl zachycen v Itálii s dřevem liliovníku tulipánokvětého, lípy a slivoní dovezeným z USA. V roce 2009 byl výskyt tohoto škůdce zjištěn v Turecku. V případě jeho zavlečení na evropský kontinent by zde představoval významné riziko pro pěstování ovocných i okrasných dřevin.

Zavíječ *Euzophera semifuneralis* (syn. *Nephopteryx semifuneralis*) taxonomicky náleží do řádu motýli (Lepidoptera), čeledi zavíječovití (Pyralidae). Pochází ze Severní Ameriky a vyskytuje se ve většině ovocnářských oblastí od jižní Kanady po severní Mexiko. Jeho výskyt byl na severoamerickém kontinentu dosud zaznamenán v Kanadě (provincie Britská Kolumbie, Ontario), v Mexiku, v USA (federální státy Arizona, Arkansas, Colorado, Connecticut, Delaware, Florida, Georgie, Illinois, Indiana, Iowa, Jižní Karolína, Kalifornie, Kansas, Kentucky, Maryland, Massachusetts, Michigan, Mississippi, Missouri, New Hampshire, New Jersey, New York, Nové Mexiko, Ohio, Oregon, Pensylvánie, Rhode Island, Severní Karolína, Tennessee, Texas, Utah, Virginie, Washington, Wisconsin, Západní Virginie). V Turecku byl poprvé zjištěn v roce 2009 v marhaníkových sadech v provincii Osmaniye a posléze v provincii Adana. V literatuře se však nepodařilo najít žádné údaje o jeho současném stavu a dopadu na ovocné plodiny v této zemi.

Hlavní hospodářské škody byly zaznamenány na ovocných plodinách, jako jsou slivoně, třešně a jabloně. V USA bylo zjištěno, že ačkoli se jedná o původního škůdce, dává přednost dovážec-

Broskvoň domácí, jeden z hospodářsky významných hostitelů zavíječe *Euzophera semifuneralis* (Foto I. Takács)

Dospělce zavíječe *Euzophera semifuneralis* (Foto D. Del Nista)

ným odrůdám švestek a třešní před původními. Zavíječ *E. semifuneralis* má široký hostitelský okruh, zahrnující 22 rodů ze 16 čeledí ovocných, okrasných a lesních dřevin. Mezi nejčastější hostitele škůdce patří následující druhy a rody: ambroň západní (*Liquidambar styraciflua*), bavlník chlupatý (*Gossypium hirsutum*), broskvoň domácí (*Prunus persica*), dub bahenní (*Quercus*

palustris), dub zelenavý (*Quercus virginiana*), hrušeň obecná (*Pyrus communis*), jabloň domácí (*Malus domestica*), jeřáb americký (*Sorbus americana*), jilm (*Ulmus* sp.), jinan dvoulaločný (*Ginkgo biloba*), lípa (*Tilia* sp.), mandloň domácí (*Prunus dulcis*), marhaník obecný (*Punica granatum*), meruňka obecná (*Prunus armeniaca*), morušovník bílý (*Morus alba*), olivovník evropský (*Olea europaea*), ořechovec pekanový (*Carya illinoensis*), ořešák černý (*Juglans nigra*), ořešák drobnoplodý (*Juglans microcarpa*), platan javorolistý (*Platanus x hispanica*), platan západní (*Platanus occidentalis*), povijnice batátová (*Ipomoea batatas*), slivoň švestka (*Prunus domestica*), tomel viržinský (*Diospyros virginiana*), topol

(*Populus* sp.), třešeň ptačí (*Prunus avium*), višně obecná (*Prunus cerasus*) a vrba (*Salix* sp.).

Biologie a symptomy výskytu škůdce

Larvy (housenky) zavíječe se živí pod kůrou v kambialní vrstvě kmenů a hlavních větví. Do kmene pronikají otvory vzniklými mechanickým poškozením (např. řeznými ranami), chorobami (nekrotickými lézemi a nádory) nebo mrazem. Protože se housenky živí horizontálně, mohou jejich chodby opásat kmeny a hlavní větve. Larvální chodbičky jsou vyplněny trusem, na kůře se může objevit gumovitý exsudát a ve štěrbinách kůry se mohou hromadit načervenalé drtinky. Napadení má negativní vliv na vitalitu stromů a napadené větve se mohou při větru nebo silné produkci plodů zlomit. Pokud jsou mladé stromky napadeny v místě spojení roubů, může dojít k jejich úhynu. V 90. letech 20. století byl *E. semifuneralis* považován za hlavní škůdce peckovin ve státě Michigan, kde zapříčinil až 33% pokles vitality višní. Uvádí se také, že housenky zavíječe mohou přenášet spory houbových patogenů (např. *Cytospora* sp., *Cercospora fimbriata*) a přispívat k jejich šíření uvnitř stromu.

Dospělé samičky kladou vajíčka v blízkosti míst, kde se vyvinula kalusová tkáň (např. řezné rány,

poraněná kůra, spojení roubů). Vajíčka jsou malá (0,3–0,5 mm), oválná, bělavá, později se jejich barva mění na růžovou až tmavě červenou. Housenky jsou barevně variabilní, od šedozeleného zbarvení až po šedavě fialové, se žlutou až hnědou hlavovou schránkou, a mají sedm instarů. Housenky se kuklí pod kůrou ve volně spředených hedvábných kokonech. Dospělci jsou světle šedohnědí motýli (s rozpětím křídel 17–28 mm), s červenohnědými předními křídly se zvlněnými černohnědými svislými pruhy. Počet generací zavíječe se v závislosti na klimatických podmínkách pohybuje od dvou do čtyř za rok.

Způsoby šíření škůdce a možnosti ochrany

Dospělci zavíječe mohou létat (zejména v noci), ale o jejich letovém potenciálu nejsou k dispozici žádné údaje. Na velké vzdálenosti může být škůdce přenášen přesuny hostitelských rostlin určených k výsadbě a jejich dřevem ze zemí s výskytem *E. semifuneralis*.

Řada hostitelských rostlin je považována za hospodářsky významné plodiny na evropském kontinentu. Záchyty škůdce v Itálii ukázaly, že škůdce má potenciál dostat se na evropský kontinent prostřednictvím obchodu. Ačkoli je zapotřebí více údajů o současné situaci a dopadu *E. semifuneralis* v Turecku, je třeba výskytům škůdce v této zemi věnovat zvýšenou pozornost. Na základě kategorizace škůdců provedené EFSA (Evropský úřad pro bezpečnost potravin) v roce 2023 bylo konstatováno, že klimatické podmínky a dostupnost hostitelských rostlin v řadě zemí EU by umožnily usídlení a šíření tohoto škůdce a že jeho případné zavlečení na území EU by mohlo mít významný dopad na pěstované hostitelské rostliny (např. na jabloně, švestky, morušovníky, mandloně, olivovníky a okrasné listnaté stromy).

Zavíječ *Euzophera semifuneralis* je na základě uvedené studie EFSA považován za potenciální karanténní škodlivý organismus na území Evropské unie, jež proti němu přijala opatření zahrnutá v prováděcím nařízení Komise (EU) 2024/1162 ze dne 22. dubna

2024, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2018/2019, pokud jde o některé rostliny k pěstování druhu *Malus domestica* a některé rostliny k pěstování druhu *Berberis thunbergii* pocházející z Turecka, a kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2020/1213,

pokud jde o fyto-sanitární opatření pro dovoz rostlin druhu *Malus domestica* k pěstování na území Unie.

Text

Dr. Ing. Zdeněk Chromý,
ÚKZÚZ Brno

Jaro je tu!

A my máme pro Vás otevřeno i v sobotu.

Od 21. března do konce května.

po 7–15
út 7–17
st 7–15

čt 7–15
pá 7–17
so 9–13

Sinco

Zahradnické potřeby
Tel.: 315 670 178

Okrasné rostliny
Tel.: 315 670 179

K Přívozu 3932
276 01 Mělník
mail@zahrsinco.cz

www.zahrsinco.cz